



ਵਿਸ਼ਵ ਚਿੰਤਕ

ਐਨਤੋਨੀਓ ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ

ਡਾ. ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ



ਵਿਸ਼ਵ ਚਿੰਤਕ
ਐਨਤੋਨੀਓ ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ

ਡਾ. ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ



ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿੱਲੀ

Antonio Gramsci

(World Thinkers Series)

by

Dr. Ravi Ravinder

Punjabi Department

Delhi University, Delhi

ਪਹਿਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨ : 2019

© ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿੱਲੀ

ISBN : 978-93-82455-83-7

ਟਾਈਟਲ : ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਕੀਮਤ : 150/- ਰੁਪਏ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿੱਲੀ
ਡੀ.ਡੀ.ਏ. ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ,
ਮੋਤੀਆ ਖਾਨ, ਪਹਾੜ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-55
ਫੋਨ: 23616243, 23616265
Email : secretarypunjabiacademy@gmail.com

ਪ੍ਰਿੰਟਰ : ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਐਂਡ ਪੈਕਰ
ਸੀ-41, ਹਰੀ ਨਗਰ ਕਲਾਕ ਟਾਵਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-110064

ਤਤਕਰਾ

ਆਦਿਕਾ

ਭੂਮਿਕਾ

ਅਧਿਆਇ ਪਹਿਲਾ

ਐਨਠੋਨੀਓ ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ ਦਾ ਬਚਪਨ: ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਾਲਾਤ

ਅਧਿਆਇ ਦੂਜਾ

ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ

ਅਧਿਆਇ ਤੀਜਾ

ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ, ਜੇਲ੍ਹ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਲਿਖਤਾਂ

ਅਧਿਆਇ ਚੌਥਾ

ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ ਦੀ ਰਾਜਸੀ, ਆਰਥਕ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

(ੳ) ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ: ਹੈਜਮਨੀ ਬਾਰੇ

(ਅ) ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ: ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਬਾਰੇ

(ੲ) ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ: ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ

(ਸ) ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ: ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬਾਰੇ

(ਹ) ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ: ਸਿਵਲ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ

ਅਧਿਆਇ ਪੰਜਵਾਂ

ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ

ਅਧਿਆਇ ਛੇਵਾਂ

ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ

ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ

ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

अनुवाद Anuvad

अक्टूबर 2020-मार्च 2021

अंक 185-186

पंजाबी
अनुवाद विशेषांक



भारतीय अनुवाद परिषद
Translators' Association of India

अनुवाद
Anuvad

अक्टूबर 2020-मार्च 2021

अंक 185-186

पंजाबी
अनुवाद विशेषांक



भारतीय अनुवाद परिषद
Translators' Association of India

अक्टूबर 2020 -- मार्च 2021

अंक : 185-186

संस्थापक संपादक
स्व. डॉ. गार्गी गुप्त

अनुवाद

(यू.जी.सी. प्रमाणित पत्रिका सूची (केयर लिस्ट) में शामिल शोध पत्रिका)
केंद्रीय हिंदी निदेशालय, शिक्षा मंत्रालय के आंशिक वित्तीय सहयोग से प्रकाशित

पंजाबी अनुवाद विशेषांक

संपादक मंडल

श्री कृष्ण गोपाल अग्रवाल
डॉ. कुसुम अग्रवाल
शुचिता मीतल

श्रीमती संतोष खन्ना
डॉ. एच. बालसुब्रह्मण्यम
श्री जैमिनि कुमार श्रीवास्तव

प्रो. पूरनचंद टंडन

अतिथि संपादक
प्रो. रवि रविंद्र

संपादक

नीता गुप्ता

डॉ. हरीश कुमार सेठी

सहायक संपादक

डॉ. आलोक रंजन पांडेय

डॉ. कुलभूषण शर्मा



अनुवाद : अनुवाद कला, विज्ञान एवं शिल्प की त्रैमासिक पीयर रिव्यूड और रेफ्रीड शोध पत्रिका (यू.जी.सी. प्रमाणित पत्रिका सूची (केयर लिस्ट) में शामिल शोध पत्रिका)

पंजीकरण संख्या : 10552/64 ISSN : 0003-6218

© भारतीय अनुवाद परिषद (Translators' Association of India)

आवश्यक नहीं कि लेखकों के विचार परिषद तथा संपादक मंडल की नीतियों एवं विचारों को प्रतिबिंबित करें।

संस्थापक संरक्षक : स्व. डॉ. सुलेख चंद्र गुप्त

संस्थापक संपादक : स्व. डॉ. गार्गी गुप्त

संपादक मंडल : श्री कृष्ण गोपाल अग्रवाल, श्रीमती संतोष खन्ना, प्रो. पूरनचंद टंडन, डॉ. कुसुम अग्रवाल, डॉ. एच. बालसुब्रह्मण्यम, शुचिता मीतल, श्री जैमिनि कुमार श्रीवास्तव

परामर्श मंडल : श्री ब्रजकिशोर शर्मा (विधि), डॉ. रणजीत साहा (बांग्ला), प्रो. वी.बै. ललितांबा (कन्नड़), प्रो. चमनलाल सपू (कश्मीरी), प्रो. जी. गोपीनाथन (मलयालम), प्रो. सूर्यप्रसाद दीक्षित (अनुवाद-विज्ञान), डॉ. श्याम सिंह 'शशि' (समाजशास्त्र), प्रो. शंकर लाल पुरोहित (ओड़िया)

अतिथि संपादक : प्रो. रवि रविंद्र

संपादक : नीता गुप्ता, डॉ. हरीश कुमार सेठी

सहायक संपादक : डॉ. आलोक रंजन पांडेय, डॉ. कुलभूषण शर्मा

व्यवस्थापक संपादक : श्री चारु शेखर गुप्ता

सहयोग : सुश्री गीता, श्री राकेश कुमार श्रीवास्तव

मुद्रक : अर्चना प्रिंटेर्स, 1/1955, गली नं. 22-ए, ईस्ट राम नगर, शाहदरा, दिल्ली-110032

फोन : 011-22135900, मोबाइल : 9811357243

ई-मेल : archanaprinter2009@gmail.com, hemadrprakashan@gmail.com

प्रकाशक : भारतीय अनुवाद परिषद, 24 स्कूल लेन (बेसमेंट), बंगाली मार्केट, नई दिल्ली-110001

सामान्य अंक : 100/-रुपए, वार्षिक शुल्क : 500/-रुपए (व्यक्तिगत), 1,000/-रुपए (संस्थागत)

आजीवन शुल्क : 5,000/-रुपए (व्यक्तिगत), 10,000/-रुपए (संस्थागत), इस विशेषांक का मूल्य : 300/-रुपए

ANUVAD

A Quarterly on the art, science and craft of translation
EDITORS : NEETA GUPTA, DR. HARISH KUMAR SETHI

Published by Bhartiya Anuvad Parishad (Translators' Association of India)
24, School Lane (Basement), Bengali Market, New Delhi-110 001 (India)
Tel.: 91-11-23327202, 23352278

Web : www.bhartiyaanuvadparishad.org

E-mail : bap.1964@gmail.com

(ii) : पंजाबी अनुवाद

ਦਸਤਕ



ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
ਨਾਂਬ ਨੰਬਰ 140

ਯੋਗਦਾਨ: 3 ਅਕਤੂਬਰ 2020

ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 140

ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 140

ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੋਚ ਦੁਆਰਾ ਨਵੇਂ ਹਰਾਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਨੁਮੋਦਿਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡਕਟਰਾਂ ਸਿਰਫ ਨਾਲ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਨਿਰਠਾਨੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਹਰਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਡਕਟਰਾਂ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਨੰਦ ਬਹਾਨੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਨਿਰਠਾਨੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਚੀਕਾ ਹੈ।



ਡਾ. ਯੂਵਲ ਨੋਆ ਹਾਰੀ

ਡਾ. ਯੂਵਲ ਨੋਆ ਹਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਪੇਜ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੋਚ ਦੁਆਰਾ ਨਵੇਂ ਹਰਾਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਨੁਮੋਦਿਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡਕਟਰਾਂ ਸਿਰਫ ਨਾਲ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਨਿਰਠਾਨੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਹਰਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਡਕਟਰਾਂ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਨੰਦ ਬਹਾਨੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਨਿਰਠਾਨੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਚੀਕਾ ਹੈ।

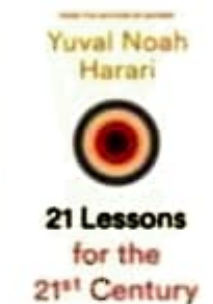
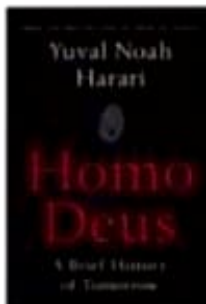
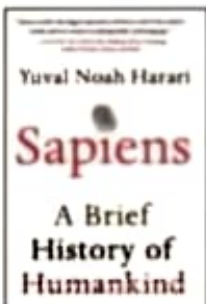
ਡਾ. ਯੂਵਲ ਨੋਆ ਹਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਪੇਜ



ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?

ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?



ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?

ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?

ਕੋਰੋਨਾ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?

ਧਰਤੀ ਦਾ ਗੀਤ

(ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ)

ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਲਾਸ਼ ਸੀ.ਬਰਾਲ

ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਪਾਦਕ
ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ



ਧਰਤੀ ਦਾ ਗੀਤ

(ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ)

ਸੰਪਾਦਕ
ਕੈਲਾਸ਼ ਸੀ. ਬਰਾਲ

ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਪਾਦਕ
ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ



ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ

Dharti Da Geet : An anthology of stories from North-east India, compiled and edited by Kailash C. Baral, translated into Punjabi by various translators in the translation workshop organised by Sahitya Akademi at Shillong, edited by Ravi Ravinder. Sahitya Akademi, New Delhi, (2019) ₹ 220.

© ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ

ਕੈਲਾਸ਼ ਸੀ. ਬਰਾਲ (1954) : ਸੰਪਾਦਕ

ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ (1973) : ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਪਾਦਕ

ਵਿਸ਼ਾ : ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ : 2019

ISBN : 978-93-89195-17-0

ਮੁੱਲ : 220 ਰੁਪਏ

ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਬਗੈਰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਜਾਂ ਮਕੈਨੀਕਲ ਰਾਹੀਂ ਫੋਟੋਕਾਪੀ, ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।



ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ

ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ : ਰਵਿੰਦਰ ਭਵਨ, 35, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਸ਼ਾਹ ਮਾਰਗ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 110 001

secretary@sahitya-akademi.gov.in | 011-23386626/27/28

ਵਿਕਰੀ ਵਿਭਾਗ : 'ਸੁਆਤੀ', ਮੰਦਰ ਮਾਰਗ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 110 001

sales@sahitya-akademi.gov.in | 011-23745297, 23364204

ਕੋਲਕਾਤਾ : 4 ਦੇਵਿੰਦਰ ਖ਼ਾਨ ਰੋਡ, ਕੋਲਕਾਤਾ 700 025

rs.rok@sahitya-akademi.gov.in | 033-24191683/24191706

ਚੇਨਈ ਦਫ਼ਤਰ : ਮੇਨ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਗੁਨਾ ਕੰਪਲੈਕਸ (ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ), 443 (304) ਅਨਾ ਸਲਾਈ, ਤੇਨਾਮਪੇਟ, ਚੇਨਈ 600 018

chennaioffice@sahitya-akademi.gov.in | 044-24311741

ਮੁੰਬਈ : 172, ਮੁੰਬਈ ਮਰਾਠੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਲਯ ਮਾਰਗ, ਦਾਦਰ, ਮੁੰਬਈ 400 014

rs.rom@sahitya-akademi.gov.in | 022-24135744/24131948

ਬੰਗਲੌਰ : ਸੈਂਟਰਲ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ, ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਵੀਧੀ, ਬੰਗਲੌਰ 560 001

rs.rob@sahitya-akademi.gov.in | 080-22245152/22130870

ਕਵਰ ਪੇਟਿੰਗ : ਅਮਿਤ ਕੱਲਾ

ਟਾਈਪਸੈਟ : ਵੈੱਲਵਿਸ਼ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ

ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼ : ਸਵਾਸਤਿਕ ਆਫ਼ਸੈਟ, ਨਵੀਨ ਸ਼ਾਹਦਰਾ, ਦਿੱਲੀ

ਵੈੱਬ ਸਾਇਟ : www.sahitya-akademi.gov.in

Dharti Da Geet : An anthology of stories from North-east India, compiled and edited by Kailash C. Baral, translated into Punjabi by various translators in the translation workshop organised by Sahitya Akademi at Shillong, edited by Ravi Ravinder. Sahitya Akademi, New Delhi, (2019) ₹ 220.

© ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ

ਕੈਲਾਸ਼ ਸੀ. ਬਰਾਲ (1954) : ਸੰਪਾਦਕ

ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ (1973) : ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਪਾਦਕ

ਵਿਸ਼ਾ : ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ : 2019

ISBN : 978-93-89195-17-0

ਮੁੱਲ : 220 ਰੁਪਏ

ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਜਾਂ ਮਕੈਨੀਕਲ ਰਾਹੀਂ ਫੋਟੋਕਾਪੀ, ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਟੋਰਜ਼ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।



ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ

ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ : ਰਵਿੰਦਰ ਭਵਨ, 35, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਸ਼ਾਹ ਮਾਰਗ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 110 001

secretary@sahitya-akademi.gov.in | 011-23386626/27/28

ਵਿਕਰੀ ਵਿਭਾਗ : 'ਸੁਆਤੀ', ਮੰਦਰ ਮਾਰਗ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 110 001

sales@sahitya-akademi.gov.in | 011-23745297, 23364204

ਕੋਲਕਾਤਾ : 4 ਦੇਵਿੰਦਰ ਖ਼ਾਨ ਰੋਡ, ਕੋਲਕਾਤਾ 700 025

rs.rok@sahitya-akademi.gov.in | 033-24191683/24191706

ਚੇਨਈ ਦਫ਼ਤਰ : ਮੇਨ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਗੁਨਾ ਕੰਪਲੈਕਸ (ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ), 443 (304) ਅਨਾ ਸਲਾਈ, ਤੇਨਾਮਪੇਟ, ਚੇਨਈ 600 018

chennaioffice@sahitya-akademi.gov.in | 044-24311741

ਮੁੰਬਈ : 172, ਮੁੰਬਈ ਮਰਾਠੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਲਯ ਮਾਰਗ, ਦਾਦਰ, ਮੁੰਬਈ 400 014

rs.rom@sahitya-akademi.gov.in | 022-24135744/24131948

ਬੰਗਲੌਰ : ਸੈਂਟਰਲ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ, ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਵੀਧੀ, ਬੰਗਲੌਰ 560 001

rs.rob@sahitya-akademi.gov.in | 080-22245152/22130870

ਕਵਰ ਪੇਟਿੰਗ : ਅਮਿਤ ਕੱਲਾ

ਟਾਈਪਸੈਟ : ਵੈੱਲਵਿਸ਼ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ

ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼ : ਸਵਾਸਤਿਕ ਆਫ਼ਸੈਟ, ਨਵੀਨ ਸ਼ਾਹਦਰਾ, ਦਿੱਲੀ

ਵੈੱਬ ਸਾਇਟ : www.sahitya-akademi.gov.in

ਤਤਕਰਾ

| | |
|--------------------------------|-----|
| ਭੂਮਿਕਾ | 7 |
| 1. ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ | 17 |
| 2. ਗੁਨਾਹ ਦਾ ਭੂਤ | 23 |
| 3. ਦੂਸਰਾ ਮੋਤੀ | 40 |
| 4. ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਤਾ ਐੱਨ ਲਈ ਸੁਭ ਯਾਤਰਾ | 49 |
| 5. ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ | 55 |
| 6. ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਕੇ. | 65 |
| 7. ਵਾਸਨ ਦੀ ਦਾਦੀ | 75 |
| 8. ਇੱਕ ਰਾਤ | 87 |
| 9. ਆਸ | 93 |
| 10. ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿਚ ਵਾਪਸੀ | 112 |
| 11. ਟਾਮੋ ਜਰੂਰ ਪਰਤ ਆਵੇਗਾ | 120 |
| 12. ਗੰਗਾਚਰਨ ਦਾ ਚੌਪੌਂਗ | 132 |
| 13. ਮਾਰਚ ਦਾ ਵਾਯੂ ਗੀਤ | 142 |
| 14. ਪਵਿੱਤਰ ਇਸ਼ਨਾਨ | 150 |
| 15. ਮਹੱਤਵ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਹੈ | 159 |
| 16. ਰੂਹਾਂ ਨਾਲ ਰੋਟੀ | 170 |

ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ

ਲੇਖਕ : ਵਾਨਰਡਲੈਂਗ
ਅਨੁਵਾਦਕ : ਡਾ. ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ

ਪੁਸ਼ੈਨਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਉੱਘੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਉਹ ਹੋਸ਼ੀਅਤ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਬੜੇ ਬੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਉਸ ਕੋਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਹੀ ਤਸੱਲੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ। ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖੇਤਰ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਉਸ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪਾਲਿਆ-ਪੋਸਿਆ ਸੀ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਚਰਚ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਕਾਰਨ ਵੀ ਉਸਦੀ ਵਾਹਵਾ ਪੈਂਠ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਵਧੀਆ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਵਰਗੀਆਂ ਮਿਜ਼ੇ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਣ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਮੁਥਸੂਰਤ ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਜਿਪਸੀ 'ਤੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਲੱਦ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੈ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਪੁਸ਼ੈਨਾ ਇਕ ਨੇਕ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਸ਼ੈਨਾ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਹੋਰ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਮੀਦ ਸੀ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਲਾਡ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ 'ਮਾਜਮਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ ਮਾਜਮਾ ਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਕ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਬਾਲਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ

ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ

ਲੇਖਕ : ਲਗਬਮ ਵੀਰਮਣੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ : ਡਾ. ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ

ਜਦੋਂ ਨੌਕਰੀ ਜਾਂ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੂਣ-ਤੇਲ ਵਾਂਗ ਤੈਅ ਸੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਏਸ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਵੀ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਨਾ ਗਰਮ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਕੁਝ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਮਿੱਤਰ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਏਸ ਲਈ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਆਦਮੀ ਮੈਨੂੰ ਚਾਰਾ ਪਾਉਣ ਆ ਗੀ ਗਿਆ।

“ਓਝਾ ਟੋਂਬਾ, ਉਹ ਕੁਝ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਓਝਾ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਕਰਦਾ?”

ਮੇਰੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਸ ਇਕ ਦਿਨ ਹੀ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਏਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ- “ਮੇਰੀ ਤਰੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹੋਵੇ, ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋਵੋ।”

ਉਹ ਆਦਮੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਮੁੜਕੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਤਰੱਕੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਣ ਤੋਂ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਬਚ ਗਿਆ। ਕਿਹੜਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤਰੱਕੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹੀ ਹੋਇਆ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਮੂਲੀ ਕਲਰਕ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਹ ਆਮ ‘ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ’ ਸਕੂਲ ਮਾਸਟਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਾਂਗਾ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ



ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ



ਸੰਪਾਦਕ
ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ

(ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸੈਮੀਨਾਰ)

ਸੰਪਾਦਕ
ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ



ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ

Ghadar Lehar Da Punjabi Sahit : Seminar papers and proceedings
of Gadar Lehar's Punjabi Sahit (Kolkata) compiled and edited by
Ravi Ravinder, Sahitya Akademi, New Delhi, (2021) ₹ 250/-

Copyright © Sahitya Akademi

ਕਾਪੀਰਾਈਟ © ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ

Ravi Ravinder (1973): Editor

ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ (1973): ਸੰਪਾਦਕ

Genre: Seminar Papers

ਵਿਸ਼ਾ : ਸੈਮੀਨਾਰ ਪੇਪਰ

Published by Sahitya Akademi

ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ

First Published: 2021

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ : 2021

Rs. 250

ਮੁੱਲ : 250 ਰੁਪਏ

ISBN: 978-93-90866-18-2

ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਬਗੈਰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਜਾਂ ਮਕੈਨੀਕਲ ਰਾਹੀਂ ਫੋਟੋਕਾਪੀ, ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।



ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ

ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ : ਰਵਿੰਦਰ ਭਵਨ, 35, ਫਿਰੋਜ਼ਸ਼ਾਹ ਮਾਰਗ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 110001
secretary@sahitya-akademi.gov.in | 011-23386626/27/28

ਵਿਕਰੀ ਵਿਭਾਗ : 'ਸੁਆਤੀ', ਮੰਦਰ ਮਾਰਗ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 110 001
sales@sahitya-akademi.gov.in | 011-23745297, 23364204

ਕੋਲਕਾਤਾ : 4 ਦੇਵਿੰਦਰ ਖਾਨ ਰੋਡ, ਕੋਲਕਾਤਾ 700 025
rs.rok@sahitya-akademi.gov.in | 033-24191683/24191706

ਚੇਨਈ ਦਫਤਰ : ਮੇਨ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਗੁਨਾ ਕੰਪਲੈਕਸ (ਦੂਜੀ ਮੰਜਿਲ), 443 (304) ਅਨਾ ਸਲਾਈ,
ਤੇਨਾਮਪੇਟ, ਚੇਨਈ 600 018
chennaioffice@sahitya-akademi.gov.in | 044-24311741

ਮੁੰਬਈ : 172, ਮੁੰਬਈ ਮਰਾਠੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਲਯ ਮਾਰਗ, ਦਾਦਰ, ਮੁੰਬਈ 400 014
rs.rom@sahitya-akademi.gov.in | 022-24135744/24131948

ਬੰਗਲੌਰ : ਸੈਂਟਰਲ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ, ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਵੀਧੀ, ਬੰਗਲੌਰ 560 001
rs.rob@sahitya-akademi.gov.in | 080-22245152/22130870

ਟਾਈਪਸੈਟ : ਵੈੱਲਵਿਸ਼ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ

ਦਿੱਲੀ

ਤਤਕਰਾ

| | | |
|--|-------------------|-----|
| ਸੰਪਾਦਕੀ | ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ | 7 |
| ਸਵਾਗਤੀ ਸ਼ਬਦ | ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | 13 |
| ਸੈਮੀਨਾਰ ਬਾਰੇ | ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ | 15 |
| ਉਦਘਾਟਨੀ ਭਾਸ਼ਣ | | |
| ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ | ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ | 18 |
| ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ | | |
| ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਦੀ ਗਦਰੀ ਕਵਿਤਾ (1915 ਦੇ ਅੱਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ) ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਸਰੋਤ | ਸਵਰਾਜਬੀਰ | 24 |
| ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ | ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ | 45 |
| ਪਹਿਲਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ | | |
| ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਤੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਸਫ਼ਰ: ਇਨਸਾਨੀ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ | ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ | 57 |
| ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ | ਬਲਵੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ | 77 |
| ਕਲਕੱਤੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਉੱਤੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ | ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | 93 |
| ਦੂਜਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ | | |
| ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ | ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ | 100 |

| | | |
|---|------------------|-----|
| ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਨਾਬਰੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ | ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ | 106 |
| ਗਦਰ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ | ਹਰਜੋਧ ਸਿੰਘ | 112 |
| ਤੀਜਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ | | |
| ਗਿਆਨੀ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ | ਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ | 132 |
| ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਵਿ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਰਥਕਤਾ | ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ | 141 |
| ਬੰਗਾਲੀ ਅਤੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ (ਬੰਗਾਲੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝ) | ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | 151 |
| ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ | ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਬਾਂਸਲ | 160 |

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ : ਇਕ ਪੁਸਤਕਾਵਲੀ

ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਹਿੰਦੀ



ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਡਾ.) ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ

ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ: ਇਕ ਪੁਸਤਕਾਵਲੀ
ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਹਿੰਦੀ

Guru Tegh Bahadur: A Bibliography
Punjabi-English-Hindi

ਗੁਰੂ ਤੇਗੁ ਬਹਾਦੁਰ: ਏਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ
ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਹਿੰਦੀ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਡਾ.) ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ
ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ



ਅਰਸੀ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼

**GURU TEGH BAHADUR : IK PUSTAKAVALI
(PUNJABI-ANGREZI-HINDI)**

by

Dr. Ravi Ravinder

Professor & Head

Department of Punjabi

University of Delhi

Delhi- 110007

E-mail: raviravinder@punjabi.du.ac.in

Dr. Sukhdev Singh

Assistant Professor (Guest Faculty)

Department of Library and Information Science

Himachal Pradesh University

Shimla-171005

Dr. Harish Chander

Assistant Professor

Department of Library and Information Science

Guru Nanak Dev University

Amritsar-143005

Arsee Publishers, 51 Parda Bagh, Darya Ganj, New Delhi-2

Website [http : www.arseepublishers.com](http://www.arseepublishers.com)

Email : arseepublishers@rediffmail.com

All rights reserved. No part of this Publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying recording or otherwise without prior permission in writing from both Author and Publisher.

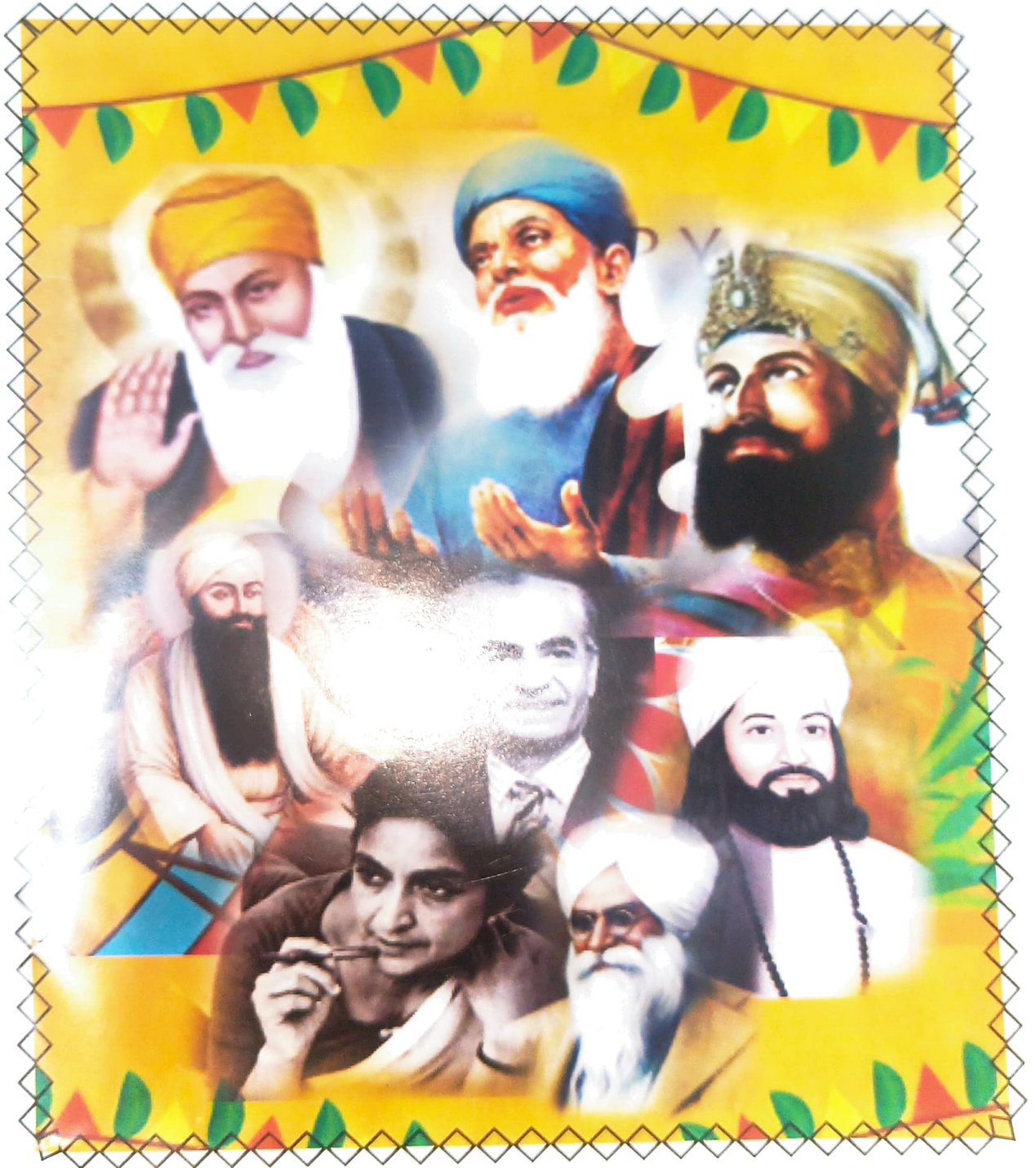
ISBN : 978-81-8299-537-6

© ਲੇਖਕ, 2021

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਆਰਸੀ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, 51 ਪਰਦਾ ਬਾਗ਼, ਦਰਿਆ ਗੰਜ, ਨੇੜੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-110002
ਫੋਨ : 23280657, 80767-49930
Email : arseepublishers@rediffmail.com

ਪ੍ਰਿੰਟਰ : ਆਰਸੀ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼,
ਦਰਿਆ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-110002
ਸੈਟਿੰਗ : (ਤੇਗ ਕੰਪਿਊਟਰ) ਦਿੱਲੀ-9

ਕੀਮਤ : 275/- ਰੁਪਏ





इंदिरा गांधी राष्ट्रीय मुक्त विश्वविद्यालय
मानविकी विद्यापीठ

BPBLA - 135

आधुनिक भारती भाषा : पंजाबी

ਤਤਕਰਾ

| | | |
|--------|--|-----|
| ਪਾਠ 1 | ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਨਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਕਾਸ | 3 |
| ਪਾਠ 2 | ਵਿਆਕਰਨ | 17 |
| ਪਾਠ 3 | ਵਿਹਾਰਕ ਪੰਜਾਬੀ | 37 |
| ਪਾਠ 4 | ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ | 55 |
| ਪਾਠ 5 | ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ | 73 |
| ਪਾਠ 6 | ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ | 87 |
| ਪਾਠ 7 | ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ | 103 |
| ਪਾਠ 8 | ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ | 121 |
| ਪਾਠ 9 | ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ (ਕਹਾਣੀ) | 135 |
| ਪਾਠ 10 | ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ | 147 |
| ਪਾਠ 11 | ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ | 159 |
| ਪਾਠ 12 | ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਆ ਅਧਿਐਨ | 171 |

EXPERT COMMITTEE

Prof. Rawail Singh
(Formerly) Professor
Department of Punjabi,
University of Delhi, Delhi

Prof. Ravinder Kumar
Department of Punjabi
University of Delhi, Delhi

Prof. Kulvir Gojra
Department of Punjabi
University of Delhi, Delhi

Dr. Kuljit S. Bhatia
Assoc. Prof.
Department of Punjabi
Desh Bandhu College, Delhi

Prof. Ravinder Singh
Department of Punjabi
Dayal Singh College,
University of Delhi, Delhi

Dr. Yadwinder Singh
Department of Punjabi
University of Delhi, Delhi

COURSE COORDINATOR

Prof. Malati Mathur
Director, School of Humanities
IGNOU, New Delhi-110068

COURSE EDITOR

Prof. Rawail Singh
(Formerly) Prof.
Department of Punjabi,
University of Delhi, Delhi

CONTENT WRITERS

Prof. Rawail Singh
(Formerly) Professor
Department of Punjabi,
University of Delhi, Delhi

Prof. Ravinder Kumar
Department of Punjabi
University of Delhi, Delhi

Prof. Kulvir Gojra
Department of Punjabi
University of Delhi, Delhi

Prof. Ravinder Singh
Department of Punjabi
Dayal Singh College,
University of Delhi, Delhi

Dr. Yadwinder Singh
Department of Punjabi
University of Delhi, Delhi

Dr. Kuljit S. Bhatia
Assoc. Prof.
Department of Punjabi
Desh Bandhu College, Delhi

Dr. Nachhattar Singh
Department of Punjabi
University of Delhi, Delhi

Dr. Rajni Bala
Department of Punjabi
University of Delhi, Delhi

PRINT PRODUCTION

Mr. Tilak Raj
Assistant Registrar,
MPDD, IGNOU, New Delhi

September, 2021

© Indira Gandhi National Open University, 2021

ISBN : 978-93-5568-102-7

All rights reserved. No part of this work may be reproduced in any form, by mimeograph or any other means, without permission in writing from the Indira Gandhi National Open University.

Further information about the School of Health Sciences and the Indira Gandhi National Open University courses may be obtained from the University's office at Maidan Garhi, New Delhi-110 068.

Printed and published on behalf of the Indira Gandhi National Open University, New Delhi by Director, School of Health Sciences. We acknowledge the reference of material and figures from various sources like NNF, AIIMS, WHO, UNICEF, IGNOU, Govt. of India etc.

Laser Typesetting : Davinder Singh, 11/38, Rajouri Garden, New Delhi-110027

Printed at : Raj Printers, A-9, Sector B-2, Tronica City, Loni (Gzb.)

ISSN : 2350-0050

ਮੰਤਵ 9



ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਅੰਕ

मंतव्य-9

जनतांत्रिक रचनाशीलता का प्रतिनिधि संचयन

पंजाबी कहानी अंक

संपादक
हरे प्रकाश उपाध्याय

प्रतिधि संपादक
सुभाष नीरव

संपर्क

204, सनशाइन अपार्टमेंट, बी-3, बी-4, कृष्णानगर, लखनऊ-226023

मोबाइल- 08756219902

ई-मेल : mantavyapatrika@gmail.com

आवरण चित्र : प्रदीप कुमार शुक्ल

नवंबर, 2018

यह अंक : दो सौ रुपये

सहयोग : एक प्रति (व्यक्तिगत-100 रुपये, संस्थाओं के लिए-150 रुपये),

पाँच वर्षों के लिए सहयोग-(व्यक्तिगत-2000 रुपये, संस्थाओं के लिए-3500 रुपये,

विदेश के लिए-चार सौ डॉलर),

आजीवन सदस्यता : (व्यक्तिगत-छह हजार रुपये, संस्थाओं के लिए-दस हजार रुपये)

संरक्षक सदस्यता- बीस हजार रुपये

सारे भुगतान 'Rashmi Prakashan pvt. Ltd.' के नाम किये जायें।

A/C No- 37168333479, IFSC Code- SBIN0016730 (SBI, Kanpur Road, Lucknow)

'मंतव्य' का प्रकाशन, संपादन व संचालन समाज में रचनात्मक गतिविधियों को दिशा देने के सहयोगी प्रयास के रूप में किया जा रहा है। यह पूर्णतः अव्यावसायिक, अनियतकालीन एवं अवैतनिक प्रयास है जो सहयोगी रचनाकारों के सौजन्य से संचालित है। समस्त कानूनी विवादों का न्याय क्षेत्र लखनऊ, उत्तर प्रदेश होगा।

स्वत्वाधिकारी-मुद्रक-प्रकाशक-संपादक हरे प्रकाश उपाध्याय द्वारा 204, सनशाइन अपार्टमेंट, कृष्णानगर, लखनऊ (उ.प्र.) से प्रकाशित और आशी प्रिंटर्स, लखनऊ से मुद्रित।

तरतीब

अतिथि संपादकीय- 6

कहानियाँ : देश

=====

- कुलवंत सिंह विर्क / कष्ट निवारक -9
अजीत कौर / नहीं, हमें कोई तकलीफ़ नहीं -14
प्रेम प्रकाश / कांधा देने वाले - 23
गुरबचन सिंह भुल्लर / गति -28
किरपाल कजाक / जड़ें - 35
गुरदयाल दलाल / सहारा -41
जिन्दर / आग -54
नछ्तर / रेत में नहाती चिड़ियाँ -68
तलविंदर सिंह / खुशबू -85
अजमेर सिद्धू / डायनासोर -92
सुखजीत / अब मैं एन्जॉय करती हूँ -98
निर्मल जसवाल राणा / वैम्पायर -112
हरजिंदर सूरेवाल / पापा, हम क्या बराड़ होते हैं? -121
गोवर्धन गब्बी / बिंब-प्रतिबिंब -126
बलविंदर बराड़ / भूकंप -136
गगन दीप शर्मा / कैट बनेगा भीरे? -142

कहानियाँ : विदेश

=====

- मोहम्मद मंशा याद (पाकिस्तान) / डंगर बोली -152
खालिद फरहाद धालीवाल (पाकिस्तान) / ख़ाली बंदा -158
रघुबीर ढंड (ब्रिटेन) / शाने पंजाब -165
हरजीत अटवाल (ब्रिटेन) / मुझे भी ले चल साथ -178
दर्शन धीर (ब्रिटेन) / मैं, मेरी तस्वीर और वो -193
वीना वर्मा (ब्रिटेन) / रज़ाई -200
हरमहिंदर चहल (अमेरिका) / पहचान -215
परवेज संधू (अमेरिका) / टुकड़े -222
हरप्रीत सेखा (कैनेडा) / पंजाबी सूट -231

मर्म मीमांसा :

पंजाबी कहानी की कहानी / डॉ. रवि रविन्दर -244

भारतीय पंजाबी कहानी / डॉ. मेघा सलवान -253

पंजाबी वृत्तांत परंपरा और समकालीन पंजाबी कहानी / प्रो. जे.बी. सेखों -260

इंटरव्यू :

'अब अगर कहानी में स्त्री का जिक्र न हो तो मेरा पेन नहीं चलता...' – प्रेम प्रकाश
(पंजाबी के वरिष्ठ कहानीकार प्रेम प्रकाश से जिन्दर का इंटरव्यू) -273

समकालीन पंजाबी कहानी : कुछ सवाल

समकालीन पंजाबी कहानी पर डॉ. रवि रविन्दर के कुछ खास प्रश्नों पर गुरबचन सिंह भुल्लर (दे
और हरजीत अटवाल (विदेश) के उत्तर

-282

पंजाबी कहानी की कहानी

डॉ. रवि रविंदर

कहानी सुनना और सुनाना मानव की आदिकालीन प्रवृत्ति है। इसलिए कहानी का आरंभ मानव की चेतना के उद्भव से माना जाता है। हमारी लोक परंपरा में कहानी सुनाने की परंपरा तब से चली आ रही है, जब मानव में पढ़ने-लिखने की रुचि अभी पैदा भी नहीं हुई थी। भारत लोक कथाओं का खजाना है। वेद, उपनिषद्, रामायण, महाभारत, पंचतंत्र, अलिफ़ लैला और जातक ग्रन्थ आदि कथाओं के अमूल्य भंडार हमारे पास हैं, जिनमें पंजाबी कहानी के बीज रूप ढूँढ़े जा सकते हैं। आधुनिक पंजाबी कहानी चाहे पश्चिम प्रभाव के अधीन विकसित हुई मानी जाती है, फिर भी इसे पूर्णतः पश्चिम की देन नहीं कहा जा सकता। पंजाबी कहानी लिखने का मॉडल पश्चिम की देन है, परन्तु इसकी जड़ें भारतीय संस्कृति में समाहित हैं।

पंजाबी कहानी को आरम्भिक दौर में साहित्यिक रंगत प्रदान करने में ईसाई मिशनरियों की महत्वपूर्ण भूमिका रही है। पंजाब में ईसाई मिशनरियों द्वारा छापेखाने की स्थापना के पश्चात उनके द्वारा ईसाई धर्म के प्रचार के लिए पश्चिमी साहित्य, सभ्यता, धर्म और जीवन शैली को अन्य संस्कृतियों से श्रेष्ठ सिद्ध करने के प्रयत्न आरंभ कर दिये जाते हैं। इसके प्रतिक्रियास्वरूप पंजाबी में पम्फलेट और ट्रैक्ट छापे जाने का सिलसिला आरंभ होता है। भाई वीर सिंह के 'खालसा ट्रैक्ट', 'श्री गुरुनानक चमत्कार', 'श्री कलगीधर चमत्कार' और 'अष्टगुरु चमत्कार' इसके उदाहरण हैं। धार्मिक पुनर्जागरण, समाज सुधार और पंजाबी भाषा के विकास प्रयोजन से लिखे जाते ये ट्रैक्ट और साखियाँ पंजाबी कहानी का प्रारंभिक रूप माने जाते हैं।

पंजाबी कहानी को एक स्वतन्त्र विधा के रूप में मान्यता पंजाबी की प्रारंभिक पत्र/पत्रिकाओं ने दी। 'प्रीतम', 'फुलवाड़ी', 'किरती', 'भौजी', 'प्रीतलड़ी', 'प्रभात' और 'लिखारी' आदि पत्रिकाओं में ही पंजाबी के प्रारंभिक कहानीकारों की पहली मौलिक, आधारित और अनुवादित कहानियाँ छपीं। पंजाबी के इन प्रारंभिक कहानीकारों ने रूसी, बांग्ला और अन्य भाषाओं की उत्तम कहानी को पंजाबी भाषा में अनुवाद भी किया। आधुनिक चिंतन, नवीन चेतना और पश्चिमी साहित्य के प्रभावस्वरूप समय-समय पर पंजाबी कहानी में विषय, तकनीक तथा प्रस्तुतीकरण के सन्दर्भ में कई नये पहलू शामिल होते हैं। इस कहानी का प्रमुख प्रयोजन समाज सुधार होने के कारण इसके विषय सदाचारक, रहस्यवादी, आदर्शवादी और प्रचारात्मक थे। मोहन सिंह वैद, चरन सिंह शहीद, हीरा सिंह दर्द, बलवंत सिंह चतरथ, जोशवा फज़लदीन, लाल सिंह कमला अकाली, गुरुमुख सिंह मुसाफ़िर, मोहन सिंह दीवाना, नानक सिंह और गुरुबख़्श सिंह प्रीतलड़ी पहले पढ़ाव की पंजाबी कहानी के प्रमुख कहानीकार माने जाते हैं। मोहन सिंह वैद ने

ਤਾਸਮਾਨ

ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੰਪਾਦਕ

ਤਰਨਦੀਪ ਬਿਲਾਸਪੁਰ

ਮੋ. (+64 220 491 964)

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ

ਹਰਮਨਦੀਪ ਗਿੱਲ

ਮੋ. (+61 430 018 118)

ਸੰਪਾਦਕ

ਸਤਪਾਲ ਭੀਖੀ

ਮੋ. (+91 98761 55530)

ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ

ਡਾ. ਸੁਮੀਤ ਬੰਮੀ

ਮੋ. (+91 94636 28811)

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਪਾਦਕ ਆਨਰੇਰੀ ਹਨ।

ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ:

ਈ. ਮੇਲ: editor@tasmanpunjabi.com

ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਲਈ ਪਤਾ:

ਐਮ ਆਈ.ਜੀ. 590, ਫੇਜ਼-1

ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਪਟਿਆਲਾ, 147002

ਸੰਪਰਕ: +91 98751 55530

+91 94636 28811

ਮੁੱਲ: ਇੱਕ ਕਾਪੀ: ₹ 100 ਸਲਾਨਾ: ₹ 350

ਵਿਦੇਸ਼: ਇਕ ਕਾਪੀ \$15 ਸਲਾਨਾ \$50

ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ:

Account Name:

**Peoples Literature Academy
and Welfare Society**

Account no.: 40042903095

Bank: State Bank of India

IFSC: SBIN0050773

Swift code: SBININBB445

ਵਿਦੇਸ਼

Account Name:

Tasman Punjabi Association,

Account no.: 1065 8255, BSB: 064 203

Swift code: CTBAAU2S

ਮੁੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰ

ਕਿਰਪਾਲ ਕਜ਼ਾਕ

ਡਾ. ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ

ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ

ਹਰਮੀਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ

ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਲਾਹਕਾਰ

ਐਡੀਲੇਡ : ਮਿੰਟੂ ਬਰਾੜ

ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ : ਕਰਮਜੀਤ ਆਕਲੀਆ

ਕਨੇਡਾ : ਸਵਰਨ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਬ੍ਰਿਸਬੇਨ : ਸੁਰਜੀਤ ਸੰਧੂ

ਮੈਨੇਜਰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ

ਵਰਿੰਦਰ ਅਲੀਸ਼ੇਰ

ਮੋ. (+61 437 887 501)

ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਮੈਂਬਰ

ਬ੍ਰਿਸਬੇਨ : ਹਰਦੀਪ ਵਾਗਲਾ, ਅਮਨ ਭੰਗੂ

ਸਿਡਨੀ : ਕੇ.ਪੀ. ਦੌਧ

ਐਡੀਲੇਡ : ਰੌਬੀ ਬੈਨੀਪਾਲ

ਆਕਲੈਂਡ : ਜੈ ਬਾਠ, ਗੁਰਦੀਪ ਲੂਬਰ

ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ

ਸਿਡਨੀ : ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਬਦੇਸ਼ਾ

ਮੈਲਬੌਰਨ : ਬਿੱਕਰ ਬਾਈ, ਅਮਰਦੀਪ ਕੌਰ

ਐਡੀਲੇਡ : ਰਿਸ਼ੀ ਗੁਲਾਟੀ

ਕਨੇਡਾ : ਹਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ

ਜਰਮਨੀ : ਅੰਜੂਜੀਤ ਪੰਜਾਬਣ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਰਾਸਤ ਭਵਨ ਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ,

ਆਕਲੈਂਡ

ਟਾਈਪ ਸੈਟਿੰਗ: ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਗਰਾਓ

ਛਾਪਕ: ਫੂਲਕੀਆ ਪ੍ਰੈਸ, ਪਟਿਆਲਾ

ਤਰਤੀਬ

- ਸੰਪਾਦਕੀ 4
- ਤਾਸਮਨ ਕਿਉਂ ? 5
- ਕਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ : ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ 6
- ਕਵਿਤਾਵਾਂ 11-23

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਪਾਲ ਕੌਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ
 ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਸੁਖਪਾਲ
 ਗੁਰਤੇਜ ਕੁਹਾਰਵਾਲਾ, ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ
 ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਜ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਕੰਮੇਆਣਾ
 ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ, ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਂਕੇ
 ਬਲਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਜਗਵਿੰਦਰ ਜੋਧਾ
 ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ੇਖਰ, ਮਨਜੀਤ ਪੁਰੀ
 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ, ਬਖਤਾਵਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
 ਲਿਪੀ ਦ ਮਹਾਂਦੇਵ

- ਸ਼ਖਸੀਅਤ 24
 ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਜਾਦੂਗਰ ਤੇ ਕਲਮ ਦਾ ਧਨੀ :
 ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
 - ਗੁਰਚਰਨ
- ਕਹਾਣੀਆਂ 38-60
 - ਆਜਾ, ਪਿਆਰ ਲੈਜਾ
 - ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਾਂਸ 38
 - ਵਾਲਿਦ ਮੰਗੂ ਉਰਫ ਮੰਗਲਦੀਪ
 - ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਸਤੋਜ 45
 - ਸਿਰਫ਼, ਐਨੀ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ
 - ਦੀਪਤੀ ਬਬੂਟਾ 52
- ਕਲਾਸਿਕ 61
 'ਜੁਰਮ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ' :
 ਦੋਸਤੋਵਸਕੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਰਤ
 - ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
- ਕਾਵਿ-ਸੁਖਨ-1 72
 ਬਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ -
 ਮੰਗਲੇਸ਼ ਡਬਰਾਲ
 - ਚੋਣ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦ : ਤਰਸੇਮ
- ਯਾਦ 76
 ਕਿੱਥੇ ਕੱਟੇਗਾ ਰਾਤ ਵੇ ਟੁੱਟਿਆ ਤਾਰਿਆ
 - ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ

- ਪਿਆਰ-ਪ੍ਰਸੰਗ 93
ਪੈਦਰੋ ਅਤੇ ਇਨੇਜ਼ ਡੀ ਕਾਸਟਰੋ :
ਅਦੁੱਤੀ ਪਿਆਰ ਕਥਾ
- ਗੀਤ ਚਤੁਰਵੇਦੀ
- ਸੁਰ ਵਾਹਗਿਓਂ ਪਾਰ ਦੀ-1 98
ਪੰਜਾਬੀ ਰਹਿਤਲ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ—
ਤਾਰਿਕ ਗੁੱਜਰ
- ਹਰਮੀਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
- ਪੱਤਣੋਂ ਪਾਰ ਦੇ ਅਫ਼ਸਾਨੇ-1 104
ਚੰਨ ਨਾ ਡੁੱਬੇ
- ਕਰਮਤ ਮੁਗ਼ਲ
- ਜਸਪਾਲ ਘਈ
- ਗਾਥਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ... 110
ਕਿਲ੍ਹਾ ਜਿਉਣੇ ਸਿੰਘ ਹੱਦਬਸਤ ਨੰਬਰ 305
- ਇਕਬਾਲ ਕੈਸਰ
- ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ ਭਵਿੱਖ 116
- ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
- ਹਨੇਰ ਤੋਂ ਸਵੇਰ ਵੱਲ 120
- ਰਿਸ਼ੀ ਗੁਲਾਟੀ (ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ)
- ਵਿਸ਼ਵ-ਕਾਵਿ 123
ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਚਿਤੇਰਾ :
ਹੋਨੀ ਤੂਵਾਰੀ
- ਤਰਨਦੀਪ ਬਿਲਾਸਪੁਰ
- ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਬੁਹਾ-1 126
ਹਰਜਿੰਦਰ ਜੌਹਲ
- ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਲੋਅ 128-132
ਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਮੋਹਣ ਮਲਹਾਂਸ,
ਵਰਿੰਦਰ ਅਲੀਸ਼ੇਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਸੰਧੂ,
ਕੇ. ਪੀ. ਦੌਧਰ, ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ
ਜਸਵੰਤ ਵਾਗਲਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ
- ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਬੁਹਾ-2 133
ਕਰਮਜੀਤ ਆਕਲੀਆ
- ਸਭਿਆਚਾਰ 135
ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ : ਅਤੀਤ ਤੋਂ ਸਮਕਾਲ ਤੱਕ
- ਡਾ. ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ



| | | |
|---|---|---------|
| • | ਚਿੰਤਨ | 145 |
| | ਦਲਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਅੰਦੋਲਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ - ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ | |
| • | ਸਕਰੀਨ | 160 |
| | ਐਮਾਜ਼ੋਨ ਪ੍ਰਾਈਮ ਦੀ ਸੀਰੀਜ਼ 'ਤਾਂਡਵ' ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀ ਸਿਆਸਤ - ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ | |
| • | ਵਿਸ਼ਵ ਕਹਾਣੀ | 163 |
| | ਕੁਝ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ : ਗੈਬਰੀਅਲ ਗਾਰਸੀਆ ਮਾਰਕੇਜ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ : ਭਜਨਬੀਰ ਸਿੰਘ | |
| • | ਪਰਖ-ਪੜਚੋਲ | 166-176 |
| | ◦ 'ਬਦਲਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦ'- ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਨੁਕਤੇ - ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ | 166 |
| | ◦ ਮੌਜੀ ਪਰਿਦੇ, ਇਕ ਨਜ਼ਰ - ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ | 173 |

ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਹਿੱਤ; ਕੁੱਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ :

- ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਤਾਸਮਨ' ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੋਵੇਗਾ।
- ਤਾਸਮਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਅਣਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹੀ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ।
- ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਰਚਨਾ ਸਤਲੁਜ ਫੌਂਟ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ।
- ਕੁਝ ਕਾਲਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਹੀ ਲਿਖਵਾਏ ਜਾਣਗੇ।
- ਰਚਨਾ ਦੇ ਛਪਣ, ਨਾ ਛਪਣ ਅਤੇ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਕੋਲ ਹੋਣਗੇ।
- ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।
- ਕਾਲਮ ਪਰਖ-ਪੜਚੋਲ ਲਈ ਟਾਈਪ ਹੋਇਆ 1000 ਤੋਂ 1200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ।
- ਰੀਵਿਊ ਲਈ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ।
- ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਸਲਾ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਲਗਭਗ 144 ਪੰਨੇ ਹੋਣਗੇ।
- ਰਚਨਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਈ-ਮੇਲ ਪਤਾ: editor@tasmanpunjabi.com